

hazatérhessenek, de bizalmasan közölte, hogy a párizsi német követség esetleg „felülbíráhatja” egyes internált zsidók ügyét. Közölte viszont, hogy szabadon csak azzal a feltétellel bocsátják őket, ha a német fennhatóság alá tartozó területeket 14 napon belül elhagyják. Magyar részről elvben elfogadták a javaslatot, és kérték, hogy utasítsák az illetékes hatóságokat Párizsban és Vichyben a kiutazási engedély és átutazási vízum késedelemmentes kiadására a szabadon engedendő zsidók részére. Eichmann pontosan tudott ezekről a fejleményekről, von Thadden azonban 1944. február 16-án azzal nyugtatta meg, hogy a magyaroknak nem adtak határozott választ.⁵⁹ Von Thadden feltehetőleg tudta, hogy a németek Magyarország megszállására készülnek. Veessenmayer 1944. május 25-én tájékoztatta a külügyminisztériumot, hogy a Sztójay vezette új magyar kormány elejtette azt a kívánságot, hogy a magyar nemzetiségű zsidók hazatérhessenek Vichy-Franciaországból.⁶⁰

Hollandia. A magyar kormány képviselői a Hollandiában élő magyar állampolgárságú zsidók érdekében is megmozdultak. A kormány utasítására 1942 decemberében Sztójay Berlinben eljárta azért, hogy a magyar zsidók javainak felszámolását Hollandiában állítsák le, s várják meg, amíg magyar részről gondnokot neveznek ki.⁶¹ Ezt a megbízatást Kollár Kálmán kapta, az amszterdami és lipcsei Pantheon Könyvkiadó tulajdonosa. Kollár személyéről 1943. február 3-án adott felvilágosítást von Hahnnak SS-Brigadeführer Otto Bene, a német külügyminisztériumnak a megszállt Hollandia birodalmi biztosa mellett működő megbízottja.⁶²

1942 szeptemberében és októberében kb. 150 magyar nemzetiségű zsidót soroltak be a Hollandiából deportálandók közé. Magyarországon ez az intézkedés heves reakciót váltott ki, főként a hazai zsidóság vezetőinek körében, akik rögtön akcióba léptek, hogy elérjék a még Hollandiában maradt magyar zsidók hazahozatalát.

Kormányának utasítását követve, az amszterdami tiszteletbeli magyar főkonzulátus vezetője, Jäger Arthur 1943. január 16-án egy 14 nevet tartalmazó listát adott át Bene hivatalának. Csupa olyan személyekről volt szó, akiknek állampolgárságát hitelt érdemlően meg tudták állapítani, és kérték, hogy tegyék lehetővé számukra a hazatérést.⁶³ Bene közölte, hogy 14 napon belül erre sor kerülhet, hacsak időközben nem deportálták őket keletre.⁶⁴ Bene azonban túl derülátóan ítélte meg a lehetőségeket, ugyanis a repatriáláshoz szükség volt a hollandiai SIPO és az SD, valamint Eichmann berlini hivatalának hozzájárulására. A szóban forgó személyeknek március 15-én megengedték, hogy hazainduljanak. 1943 folyamán még négy kisebb csoport követte őket. Szeptember 23-án a biztonsági